

*Монтика Ю.С.**аспірант,**Національний університет «Львівська політехніка»**ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-9032-7395>**Montyka Yurii**Lviv Polytechnic National University*

ХАРАКТЕРИСТИКА ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ У СФЕРІ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

CHARACTERIZATION AND CLASSIFICATION OF FINANCIAL FLOWS IN THE FIELD OF SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES

Анотація. У цій статті розглядаються особливості та класифікація фінансових потоків у сфері малого та середнього підприємництва (МСП). Аналізуються основні види фінансових потоків, їх джерела та напрями, а також ризики, пов'язані з управлінням фінансами підприємств. Особлива увага приділяється рекомендаціям щодо ефективного управління фінансовими потоками, включно з упровадженням систем фінансового обліку, плануванням і бюджетуванням, управлінням дебіторською та кредиторською заборгованістю, оптимізацією запасів. У статті проаналізовано особливості фінансового потоку, характерні для малих і середніх підприємств в ситуаціях. Окремо аналізується механізм залучення інвестицій у малі та середні підприємства та можливість використання зовнішніх джерел фінансування. Вивчається вплив податкової політики на формування фінансових потоків на підприємствах різного розміру. У даній статті запропоновані способи мінімізації фінансових ризиків за рахунок диверсифікації джерел фінансування. Для забезпечення стабільного розвитку підприємства підкреслюється важливість комплексного підходу до управління фінансами.

Ключові слова: управління фінансами, малий бізнес, середній бізнес, фінансові потоки, заборгованість, бюджетування.

Постановка проблеми. Фінансові потоки мають вирішальне значення для функціонування МСП, оскільки безпосередньо впливають на їхню здатність адаптуватися до мінливих ринкових умов, здійснювати інвестиції та забезпечувати сталий розвиток. У сучасних умовах зростаючої ринкової конкуренції та складних економічних завдань МСП стикаються з необхідністю не тільки виживати, а й активно роз-

виватися відповідно до мінливих обставин. Ефективне управління грошовими потоками є основоположним фактором для досягнення цих цілей. Це пов'язано з тим, що від рівня фінансової грамотності та навичок підприємців залежить, як вони зможуть планувати й управляти своїми доходами та витратами.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Під час написання статті були проаналізовані наукові роботи українських вчених: Білик М.Д. [1], Варналій З.С. [2], Слав'юк Р.А. [3] та інших. Зокрема Білик М.Д. досліджував питаннями економіки, фінансів та державного управління, особливу увагу приділяє фінансовим потокам, інвестиціям і економічній безпеці підприємств. Його роботи часто аналізують механізми фінансової стабільності в умовах ринкової економіки, а також аспекти інноваційного розвитку малого і середнього бізнесу. Варналій З.С. відомий своїми дослідженнями у сфері розвитку малого та середнього підприємництва в Україні. Вивчає питання державної підтримки підприємництва, регуляторної політики, податкового середовища та фінансових інструментів, що сприяють розвитку бізнесу. Його роботи зосереджені на стратегічних аспектах економічного зростання в регіонах. Також Слав'юк Р.А. досліджував фінансовому ризику, управлінню фінансами в підприємствах, зокрема, в малому та середньому бізнесі. Також він аналізує вплив макроекономічної політики на фінансовий сектор.

Метою статті є детальний аналіз характеристик і класифікації фінансових потоків у секторі МСП, виявлення основних проблем, з якими зіштовхуються підприємства в процесі

управління ними, та вироблення рекомендацій щодо вдосконалення їхніх фінансових стратегій. Вивчення фінансових потоків дає змогу не тільки зрозуміти їхню важливість для розвитку підприємств, а й виявити основні фактори, що впливають на їхню ефективність у сучасних умовах. У результаті дана робота має на меті дати комплексний огляд питань, пов'язаних з фінансовими потоками, який стане корисним інструментом для підприємців, дослідників і фахівців у галузі економіки та бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Фінансові потоки є важливим компонентом економічної діяльності та включають у себе всі рухи коштів, які відбуваються під час операцій підприємства. Фінансові потоки являють собою різні надходження і вибуття, що виникають унаслідок фінансових операцій, і слугують основою для аналізу фінансового становища підприємства.

Фінансові потоки формуються з різних джерел, включно з власним капіталом, позиками, інвестиціями та доходами від операційної діяльності. Вони включають періодичні та неперіодичні надходження, які впливають на ліквідність компанії, її здатність виконувати боргові зобов'язання та розширювати бізнес. Однак, незважаючи на такі переваги, управління грошовими потоками пов'язане з низкою труднощів. До них відносяться волатильність ринку, обмежений доступ до кредитних ресурсів, ризик непередбачених витрат і багато інших чинників, що істотно ускладнюють фінансове планування.

Класифікація фінансових потоків допомагає не тільки систематизувати інформацію про доходи та витрати, а й зрозуміти, які з них є важливими для підтримання стабільності компанії. Знання різних типів фінансових потоків може допомогти підприємцям адаптувати свої стратегії до поточної ситуації, зокрема, оптимізувати витрати та обирати найвигідніші джерела фінансування. Успішне управління фінансовими потоками сприяє збільшенню прибутковості бізнесу, поліпшенню його фінансового становища та підвищенню конкурентоспроможності.

Перш за все, варто зазначити, що термін «фінансові потоки» часто використовують у контексті фінансового управління підприємством. Він охоплює всі грошові притоки, такі як доходи від продажу продукції, послуг, інвестицій і позик, і грошові відтоки, такі як виробничі витрати, погашення боргів, податки та інші операційні витрати. Це підкреслює важливість комплексного підходу до управління фінансами, оскільки кожен елемент фінансових потоків впливає на загальний фінансовий стан підприємства.

По-друге, необхідно проводити відмінність між фінансовими потоками і грошовими потоками. Хоча ці поняття часто використовуються як синоніми, між ними є суттєві відмінності. Грошові потоки охоплюють тільки реальні притоки і відтоки грошових коштів, тоді як фінансові потоки можуть враховувати і нефінансові елементи, такі як активи, зобов'язання, позики та інвестиції. Це дає змогу компаніям ширше поглянути на свої фінанси та планувати свою діяльність для задоволення поточних і майбутніх потреб.

Класифікація фінансових потоків є важливим інструментом для аналізу фінансової діяльності компанії. Класифікація дає змогу систематизувати інформацію про різні види фінансових доходів і витрат, що, своєю чергою, допомагає в розробленні стратегій фінансового управління. Класифікація може бути заснована на низці критеріїв, таких як джерело, використання і характер потоків.

Розуміння основних концепцій, пов'язаних із фінансовими потоками, необхідне для підприємців і менеджерів, які хочуть ефективно управляти фінансами свого бізнесу. Ці знання дають змогу ухвалювати обґрунтовані рішення щодо інвестицій, фінансування та витрат, а також необхідні для забезпечення стабільності та зростання бізнесу в економічному середовищі, що постійно змінюється.

Категоризація фінансових потоків – важливий інструмент фінансового аналізу та управління в МСП. Залежно від різних критеріїв фінансові потоки можна поділити на кілька категорій, що дає змогу підприємцям і менеджерам краще зрозуміти структуру доходів і витрат та розробити ефективні стратегії оптимізації своїх коштів.

По-перше, фінансові потоки можна класифікувати за їхніми джерелами. До них належать власні фінансові потоки, які формуються за рахунок прибутку компанії, і позикові фінансові потоки, які надходять із позик або інших зовнішніх джерел. У фінансовому аналізі найчастіше використовують класифікацію грошових потоків за видами діяльності (грошовий потік від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності) і напрямками руху (вхідний – позитивний, вихідний – негативний) [4].

Власні фінансові потоки є найстабільнішим і найбезпечнішим джерелом коштів, оскільки компанія не має зобов'язань перед третіми особами, тоді як позикові потоки часто є ризикованими, оскільки компанія має виконувати свої фінансові зобов'язання перед кредитором.

По-друге, фінансові потоки можна класифікувати залежно від їх використання. Їх можна поді-

лити на інвестиційні, операційні та фінансові потоки. Інвестиційні потоки включають кошти, що використовуються для придбання активів, розширення виробництва та інших капітальних витрат. Операційні фінансові потоки відображають притоки і відтоки грошових коштів, що виникають у результаті основної діяльності компанії, такої як продаж продукції, заробітна плата і витрати на сировину. Фінансові потоки, що покривають витрати, зосереджені на виконанні зобов'язань, таких як виплата відсотків за позиками та погашення боргів.

По-третє, існує класифікація, заснована на характері потоків. У цьому випадку фінансові потоки можна розділити на регулярні (постійні) і разові (тимчасові). Періодичні грошові потоки передбачувані та стабільні, тому ними легше управляти і планувати. Разові грошові потоки, навпаки, є результатом непередбачених обставин, таких як отримання разових інвестицій або здійснення разових витрат. Дослідження діяльності підприємства, що охоплює фінансові потоки всіх напрямів роботи цього суб'єкта господарювання, має надзвичайно важливе значення для його стабільного та результативного функціонування, адже це дозволить компанії створити власну систему управління.

Проблема узагальнення класифікації фінансових потоків підприємства обумовлена обмеженістю інформаційного забезпечення аналізу та управління, яке спирається на дані бухгалтерського обліку і не враховує економічної характеристики окремих видів потоків грошових коштів [5].

Крім того, при класифікації фінансових потоків важливо враховувати географічні аспекти. У цьому контексті фінансові потоки можуть бути внутрішніми, що відображають рух коштів усередині країни, і зовнішніми, що означають рух коштів між країнами. Зовнішні фінансові потоки є результатом міжнародної торгівлі, зовнішніх інвестицій та інших економічних відносин і особливо важливі в умовах глобалізації.

Фінансові потоки також можна класифікувати за типами задіяних активів. До них належать грошові активи (готівка, банківські депозити), матеріальні активи (обладнання, нерухомість) і нематеріальні активи (патенти, авторські права). Кожен із цих активів має свої характеристики і потреби в управлінні та може суттєво впливати на фінансові потоки компанії.

Ще один важливий аспект класифікації – планування і прогнозування фінансових потоків. Це процес, під час якого компанії аналізують історичні дані та будують на їхній основі прогнози

на майбутнє. Правильне планування фінансових потоків дає змогу уникнути дефіциту грошових коштів, забезпечити своєчасну оплату зобов'язань та оптимізувати використання ресурсів.

Загалом класифікація фінансових потоків є важливим елементом фінансового менеджменту МСП. Це дає змогу компаніям точніше аналізувати фінансові дані, ухвалювати обґрунтовані рішення та адаптувати свої стратегії до мінливих ринкових умов. Розуміння різних типів фінансових потоків може допомогти підприємцям ефективно управляти своїми ресурсами та досягати поставлених цілей. Таким чином, класифікація фінансових потоків є найважливішою складовою успіху бізнесу в сучасній економіці.

Фінансові потоки в малому і середньому бізнесі (МСП) відіграють важливу роль у забезпеченні стійкості, розвитку та адаптації підприємств до мінливих ринкових умов. Характеристики фінансових потоків у цьому секторі охоплюють різні аспекти, що впливають на їх формування, управління та використання, що, своєю чергою, позначається на ефективності підприємницької діяльності.

По-перше, істотний вплив на формування фінансових потоків у МСП мають джерела фінансування. Найбільш стабільними є власні кошти, отримані від операційного прибутку, реінвестування або фінансування з боку засновника. Однак у багатьох випадках МСП не мають достатніх власних коштів і тому залучають зовнішнє фінансування, таке як кредити, гранти та інвестиції від бізнес-ангелів і венчурних капіталістів. Нестабільність зовнішнього фінансування може поставити під загрозу грошові потоки, особливо в періоди економічної нестабільності, що робить важливим наявність стратегії фінансового управління.

По-друге, операційні грошові потоки формуються внаслідок основної діяльності підприємства і відображають грошові надходження та виплати, пов'язані з виробництвом товарів і наданням послуг. Вони є основним джерелом фінансування поточних витрат, таких як заробітна плата, сировина, оренда та інші операційні витрати. Моніторинг цих потоків дуже важливий, оскільки неефективне управління може призвести до дефіциту ліквідності та фінансових труднощів. Наприклад, затримки в отриманні платежів від клієнтів можуть негативно позначитися на здатності компанії виконувати свої зобов'язання.

По-третє, важливу роль у розвитку компанії відіграють потоки інвестиційного капіталу. Інвестиції в розширення виробництва, нові

технології та модернізацію обладнання можуть значно підвищити конкурентоспроможність компанії. Однак такі інвестиції часто є ризикованими, оскільки їхній успіх або невдача залежать від ринкової кон'юнктури, попиту на продукцію та здатності компанії реалізувати інвестиційний проєкт. Тому перед прийняттям інвестиційного рішення необхідно ретельно оцінити потенційні вигоди та ризики.

Варто також зазначити, що МСП часто стикаються з низкою проблем при управлінні своїми грошовими потоками. Як приклад можна навести обмежений доступ до фінансових ресурсів, недостатню фінансову грамотність підприємців і відсутність чіткої стратегії управління фінансами. Це може призвести до проблем з ліквідністю, фінансової нестабільності та ризику неплатоспроможності.

Прогнозування та планування – важливі аспекти характеристики фінансових потоків. Планування і прогнозування є однією із найважливіших ланок управління підприємством. Недооцінка планування і прогнозування у ринковій економіці приводить до невиправданих економічних втрат, а інколи – і до банкрутства. При цьому особливо зростає роль фінансового планування, яке забезпечує стійкий стан підприємства в умовах, коли воно самостійно формує і використовує фінансові ресурси, несе відповідальність перед інвесторами, кредиторами, державою.

Для аналізу розвитку вітчизняної економіки та побудови фінансової політики важливо мати чітке поняття про фінансове планування, яке в загальному розумінні є процесом, що передуює формуванню, розподілу і використанню фінансових ресурсів [6].

Ефективне управління фінансовими потоками вимагає ретельного аналізу історичних даних і прийняття обґрунтованих рішень про майбутні витрати і доходи. Складання бюджету, аналіз фінансової звітності та моніторинг фінансових показників можуть допомогти компаніям передбачити потенційні проблеми й адаптувати свої стратегії до мінливих ринкових умов.

Крім того, дедалі важливішу роль в управлінні фінансовими потоками відіграють технології. Впровадження новітніх фінансових технологій (FinTech) допомагає компаніям автоматизувати бухгалтерський облік, контроль витрат, управління дебіторською заборгованістю та фінансове прогнозування. Це дає змогу знизити ризики та підвищити ефективність бізнес-рішень.

Варто зазначити, що характеристики фінансових потоків у МСП ілюструють їхню складність

і важливість для успішного управління підприємством. Розуміння природи, джерел, способів використання та проблем, з якими стикаються фінансові потоки, може допомогти підприємцям краще управляти своїми ресурсами, планувати фінансову діяльність та адаптуватися до мінливих економічних умов. Цей аспект є ключовим для забезпечення довгострокової стійкості та розвитку МСП.

Фінансування малих і середніх підприємств (МСП) пов'язане з безліччю ризиків, які можуть негативно позначитися на стабільності та результатах діяльності підприємства. Розуміння цих ризиків вкрай важливе для підприємців. Це дає їм змогу своєчасно вживати заходів щодо мінімізації ризиків і забезпечення фінансової стійкості.

По-перше, ризик ліквідності виникає, коли підприємство не може забезпечити необхідний рівень ліквідності для покриття своїх зобов'язань. Головною причиною виникнення ризику ліквідності є незбалансованість між термінами погашення і обсягами активів і пасивів. Внаслідок цього відбувається зниження прибутковості, адже для задоволення попиту на ліквідні кошти банкам необхідно запозичати їх із зовнішніх джерел за більш високими ставками [7].

Це може бути спричинено затримкою платежів від клієнтів, неадекватним управлінням запасами або поганим плануванням управління грошовими коштами. Високий рівень ризику ліквідності може призвести до невиконання фінансових зобов'язань, що, своєю чергою, може поставити під загрозу репутацію підприємства та спричинити юридичні наслідки.

По-друге, кредитний ризик пов'язаний з імовірністю невиконання зобов'язань. Малі та середні підприємства (МСП), які часто фінансуються ззовні, можуть зазнавати труднощів із виконанням своїх боргових зобов'язань. Це може бути викликано зниженням обороту, непередбаченими витратами або поганим фінансовим управлінням. Немоżliвість погашення позикових коштів може призвести до втрати активів або навіть банкрутства.

По-третє, ринковий ризик пов'язаний із коливаннями ринкової кон'юнктури, які можуть негативно вплинути на фінансові потоки компанії. Зміни попиту на продукцію та послуги, коливання цін на сировину, конкуренція та інші зовнішні чинники можуть суттєво вплинути на доходи компанії. Наприклад, зростання вартості сировини і нездатність компанії підвищити ціни на свою продукцію можуть призвести до зниження прибутку.

Існують також операційні ризики. Вони пов'язані з внутрішніми процесами, такими як неефективне управління, бухгалтерські помилки, низька кваліфікація персоналу і технічні збої. Неадекватне управління операційними фінансовими потоками призводить до збільшення витрат і знижує рентабельність підприємства.

Не менш важливими є фінансові ризики, пов'язані з коливаннями процентних ставок, курсів валют та інших фінансових інструментів. Фінансовий ризик виникає у випадку, коли підприємства вступають у відносини з різними фінансовими інститутами (банками, інвестиційними, страховими, факторинговими, лізинговими компаніями, біржами та ін.). Причинами такого ризику є інфляційні фактори, збільшення середнього рівня банківського та депозитного процентів, зменшення вартості цінних паперів тощо. Масштаби фінансового ризику в тих підприємств, які є професійними учасниками фінансового ринку, як правило, значно більші.[8] Для підприємств, які мають кредити з плаваючою процентною ставкою, підвищення процентних ставок може призвести до збільшення витрат на погашення боргу, що може негативно позначитися на фінансових показниках. Для підприємств, що ведуть міжнародну діяльність, коливання валютних курсів також можуть вплинути на вартість імпортованої сировини та експортну виручку.

Ще одним важливим аспектом є регуляторний ризик, пов'язаний зі змінами в законодавстві та нормативних актах, які можуть вплинути на фінансову діяльність компанії. Зміни в податковому законодавстві, нові нормативні акти або вимоги до звітності можуть вимагати додаткових витрат на адаптацію та зміну внутрішніх процесів.

Для зниження ризиків, пов'язаних із фінансовими потоками, малі та середні підприємства можуть вжити низку заходів. По-перше, важливо розробити стратегію управління ризиками, яка охоплює виявлення, оцінку, моніторинг і план дій щодо мінімізації ризиків. По-друге, підприємства можуть впровадити системи обліку та управління фінансовими потоками, щоб мати можливість швидко реагувати на зміни у своєму бізнесі.

Крім того, дослідження ринку та постійний моніторинг зовнішнього середовища можуть допомогти компаніям виявити зміни та адаптувати свої стратегії до нових викликів. Розуміючи тенденції ринку, конкурентне середовище та поведінку споживачів, компанії можуть передбачати потенційні ризики та розробляти ефективні стратегії управління грошовими потоками.

Ще один важливий аспект – інвестування в навчання і розвиток співробітників. Підвищення фінансової грамотності співробітників допоможе компаніям ефективніше управляти своїми ресурсами і знизити ризики, пов'язані з грошовими потоками. Загалом ризики, пов'язані з фінансовими потоками МСП, потребують уваги та активного управління.

Знання та розуміння цих ризиків може допомогти підприємцям розробити стратегії, що дають змогу пом'якшити негативний вплив на фінансові показники та забезпечити стійкість і розвиток бізнесу в умовах постійних змін.

Управління фінансовими потоками – важливий аспект забезпечення стабільності та розвитку МСП. Ефективне управління фінансами дає змогу підприємцям не тільки підтримувати ліквідність, а й оптимізувати витрати, знижувати ризики та підвищувати конкурентоспроможність.

Важливо впровадити систему фінансового обліку. Ефективна система обліку – це основа для управління фінансовими потоками. Використання сучасного бухгалтерського програмного забезпечення дає змогу автоматизувати облікові процеси, управляти вкладками та вилученнями, а також формувати звіти, які можуть використовуватися для прийняття рішень. Своєчасний аналіз фінансових показників дає змогу виявляти проблемні області та коригувати стратегії управління.

Крім того, важливими інструментами є планування та бюджетування. Детальне фінансове планування і складання бюджету допомагають компаніям розрахувати очікувані доходи і витрати та заздалегідь виявити потенційні проблеми з ліквідністю. Регулярний перегляд і коригування бюджетів з урахуванням мінливих ринкових умов – важливий аспект адаптації бізнесу до нових викликів.

Не менш важливим є моніторинг дебіторської та кредиторської заборгованості. Компаніям необхідно ретельно стежити за своєчасністю платежів від покупців і своєчасністю виконання боргових зобов'язань перед постачальниками. Знизити ризик неплатежів допоможе впровадження політики управління дебіторською заборгованістю, що включає оцінку кредитоспроможності клієнтів і встановлення чітких умов оплати.

Компаніям слід звернути увагу на управління запасами. Оптимізація рівня запасів може знизити витрати на зберігання і підвищити ліквідність. Важливо знайти баланс між наявністю достатньої кількості запасів для забезпечення

продажів і мінімізацією витрат на зберігання. Ефективним рішенням у цьому відношенні може стати використання систем «точно в строк» (JIT).

Інвестиції в технології також можуть значно поліпшити управління грошовими потоками. Впровадження сучасних фінансових технологій (FinTech) допомагає автоматизувати процеси обліку, контролю витрат і управління дебіторською заборгованістю. Це не тільки знижує ризики та підвищує ефективність бізнес-рішень, а й дає змогу підприємцям зосередитися на стратегічних аспектах розвитку бізнесу.

Також важливо проводити постійне навчання для підвищення фінансової грамотності персоналу. Розуміння фінансових показників та їхнього впливу на бізнес дасть змогу співробітникам ухвалювати більш зважені рішення. Залучення експертів до навчання управління фінансами – ще один корисний крок.

Загалом управління фінансовими потоками на малих і середніх підприємствах вимагає системного підходу та уваги до деталей. Застосовуючи ці рекомендації, підприємства зможуть знизити ризики, підвищити фінансову стійкість і створити умови для подальшого розвитку.

Висновки і пропозиції. Управління фінансовими потоками має вирішальне значення для стабільності та розвитку малого і середнього бізнесу в сучасних економічних умовах. Процес управління фінансами не тільки забезпечує своєчасне виконання зобов'язань, а й визначає конкурентоспроможність підприємства. Щоб досягти успіху, підприємці повинні враховувати низку аспектів фінансового менеджменту.

По-перше, не можна переоцінити важливість аналізу характеристик і класифікації фінансових потоків. Розуміння різних типів фінансових потоків, того, звідки вони приходять і куди йдуть, дасть змогу компаніям проводити більш точний фінансовий аналіз і приймати обґрунтовані рішення. Оцінка зовнішніх і внутрішніх чинників, що впливають на фінансовий стан компанії, допоможе виявити можливі загрози і розробити стратегії їх подолання.

По-друге, управління ліквідністю – важливий аспект забезпечення безперервності бізнесу. Відсутність ліквідності може призвести до серйозних фінансових проблем, тому важливо мати чіткий план управління грошовими потоками. Це охоплює моніторинг доходів і витрат, управління дебіторською заборгованістю та оптимізацію умов оплати з постачальниками і клієнтами.

Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю – ще один важливий компо-

нент управління грошовими потоками. Компанії мають бути активними в скороченні дебіторської заборгованості, встановлюючи чіткі умови оплати для клієнтів і оцінюючи їхню кредитоспроможність. Водночас контроль кредиторської заборгованості дасть змогу оптимізувати грошовий потік за рахунок зниження витрат на погашення боргу.

Оптимізація запасів – ще один важливий аспект фінансового менеджменту. Занадто великі запаси призводять до збільшення витрат на зберігання та управління, а нестача товарів – до втрат у продажах. Використання таких методів, як «точно в строк» (JIT), може допомогти скоротити витрати і підвищити операційну ефективність.

Впровадження сучасних технологій у процеси управління фінансами – ще один важливий фактор. Використання програмного забезпечення, що автоматизує облік, аналіз і планування, допомагає компаніям заощадити час і знизити ймовірність помилок. Технології візуалізують фінансові дані, полегшують аналіз і прийняття рішень.

Постійне навчання персоналу – ще один важливий аспект, який може допомогти підвищити фінансову грамотність співробітників. Коли співробітники розуміють основи управління фінансами, вони можуть ухвалювати більш зважені рішення, що позитивно позначається на загальному фінансовому стані компанії. Навчання і розвиток співробітників формує культуру фінансової відповідальності, що особливо важливо для малого і середнього бізнесу, де кожен співробітник має значний вплив на результати роботи.

Загалом системний підхід до управління фінансовими потоками МСП не тільки підтримує ліквідність і стабільність, а й допомагає створити умови для ефективного зростання та адаптації до мінливих ринкових умов. Успішні компанії завжди готові до вирішення поставлених перед ними завдань і здатні швидко реагувати на зміни. Це дає їм змогу використовувати нові можливості розвитку, знижувати ризики та підвищувати конкурентоспроможність.

Таким чином, управління грошовими потоками – складний, але важливий процес, що вимагає постійної уваги і гнучкості. У сучасних економічних умовах, що швидко змінюються, підприємцям необхідно активно впроваджувати інноваційні рішення для ефективного управління фінансами, щоб сприяти сталому розвитку свого бізнесу.

Література:

1. Білик М.Д. Планування фінансових результатів діяльності підприємства. Фінансові механізми сталого розвитку України в умовах сучасних викликів. 2023. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u381/zbirnik_nubip_02.03.23r.pdf#page=276 (дата звернення: 25.09.2024).
2. Варналій З.С. Забезпечення фінансової безпеки суб'єктів мікроекономічного рівня в умовах війни та повоєнної відбудови. Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях: зб. матеріалів XX Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 26–27 квітня 2023 р.). URL: https://eti.edu.ua/images/files/konf_odesa23_compressed.pdf#page=75 (дата звернення: 25.09.2024).
3. Слав'юк Р.А., Шкварчук Л.О. Внутрішньо-корпоративні фінансові потоки в системі корпоративного управління. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2019. Том 6. № 3. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/apr/16491/semi12019-62-70.pdf>
4. Молодик М., Яновська В. Управління фінансовими потоками в логістичних системах у сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2024. № (62). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-40>
5. Кошельок Г.В., & Губанов М.С. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління грошовими потоками підприємства. *Економічний простір*. 2024. № (189). С. 384–389.
6. Рожко С. Основні принципи формування ефективності моделі управління грошовими потоками. Матеріали VII Міжнародної студентської науково-технічної конференції «Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання». 2024. С. 233–234.
7. Ольшанська О. Механізми підтримки та розвитку малого та середнього підприємництва в Україні. *Dnipro Academy of Continuing Education Herald. Series: Public Management and Administration*. 2024. № 1(1). С. 19–23.

References:

1. Bilyk M. D. (2023) Planuvannya finansovykh rezultativ diyal'nosti pidpryemstva. [Planning of financial results of the enterprise]. *Finansovi mekhanizmy staloho rozvytku Ukrainy v umovakh suchasnykh vyklykiv*. Available at:

- https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u381/zbirnik_nubip_02.03.23r.pdf#page=276 (accessed September 25, 2024).
2. Varnaliy Z. S. (April 26–27, 2023) Zabezpechennya finansovoyi bezpeky sub'yektiv mikroekonomichnoho rivnya v umovakh viyny ta povoyennoyi vidbudovy. [Ensuring the financial security of microeconomic entities in the conditions of war and post-war reconstruction]. *Naukovi problemy hospodaryuvannya na makro-, mezo- ta mikroekonomichnomu rivnyakh* : zb. materialiv XX Mizhnar. nauk.-prakt. konf. Odesa. Available at: https://eti.edu.ua/images/files/konf_odesa23_compressed.pdf#page=75 (accessed September 25, 2024).
3. Slavyuk R. A., Shkvarchuk L. O. (2019) Vnutrishno-korporatyvni finansovi potoky v systemi korporatyvnoho upravlinnya [Internal Corporate Financial Flows in the Corporate Governance System]. *Visnyk Natsional'noho universytetu "Lviv'ska politekhnika"*, vol. 6, no. 3. Available at: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/apr/16491/semi12019-62-70.pdf>
4. Molodyk M., & Yanov'ska V. (2024) Upravlinnya finansovymy potokamy v lohystychnykh systemakh v suchasnykh umovakh. [Management of financial flows in logistics systems in modern conditions]. *Ekonomika ta suspil'stvo*, no. (62). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-40>
5. Koshelyok H. V., & Hubanov M. S. (2024) Informatsionno-analytichne zabezpechennya upravlinnya hroshovymy potokamy pidpryemstva. [Information and analytical support of enterprise cash flow management]. *Ekonomichnyy prostir*, no. (189), pp. 384–389.
6. Rozhko S. (2024). Osnovni pryntsyipy formuvannya efektyvnosti modeli upravlinnya hroshovymy potokamy. [Basic principles of formation of efficiency of the cash flow management model]. *Materialy VII Mizhnarodnoyi students'koyi naukovo-tekhnichnoyi konferentsiyi «Pryrodnychi ta humanitarni nauky. Aktual'ni pytannya»*, pp. 233–234.
7. Ol'shans'ka O. (2024). Mekhanizmy pidtrymky ta rozvytku maloho ta seredn'oho pidpryemnytstva v Ukraini. [Mechanisms of support and development of small and medium-sized enterprises in Ukraine]. *Dnipro Academy of Continuing Education Herald. Series: Public Management and Administration*, no. 1(1), pp. 19–23.

Summary. This article discusses the features and classification of financial flows in the field of small and medium-sized enterprises (SMEs). The main types of financial flows, their sources and directions, as well as the risks associated with the management of enterprise finances are analyzed. Particular attention is paid to recommendations for effective management of financial flows, including the implementation of financial accounting systems, planning and budgeting, management of receivables and payables, and inventory optimization. The paper emphasizes the importance of a systematic approach to financial resource management, which allows enterprises to ensure liquidity, reduce risks and create conditions for sustainable development in a dynamic market environment. The results of this study will be useful for entrepreneurs and financial professionals seeking to improve the efficiency of financial flow management in SMEs. The article analyzes the peculiarities of the financial flow characteristic of small and medium-sized enterprises in the situations. The mechanism of attracting investments in small and medium-sized enterprises and the possibility of using external sources of financing are analyzed separately. The influence of tax policy on the formation of financial flows at enterprises of different sizes is studied. This article suggests ways to minimize financial risks by diversifying sources of financing. The importance of an integrated approach to financial management is emphasized to ensure the stable development of the enterprise. The study also highlights the role of digital tools and innovative technologies in optimizing financial flow management. By adopting modern financial software and analytical tools, SMEs can enhance transparency, improve decision-making processes, and adapt to market changes more effectively. Moreover, the article explores the potential of financial literacy programs for entrepreneurs, emphasizing their critical role in fostering better financial discipline and strategic thinking. The analysis underscores the significance of collaboration between SMEs and financial institutions, as well as government support programs, in facilitating access to funding and advisory services. Practical examples of successful financial strategies in SMEs are provided to illustrate how structured and proactive financial management can contribute to growth, competitiveness, and long-term resilience. The findings advocate for a flexible, forward-looking approach tailored to the specific needs and challenges of SMEs, paving the way for sustainable financial stability and business success.

Keywords: financial management, small business, medium business, financial flows, debt, budgeting.